

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК
ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Міністерство освіти і науки України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Рівне – 2023

Редакційна колегія:

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Олексюк О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Національної академії наук вищої освіти України, проректор з науково-педагогічної роботи, європейської інтеграції та інновацій;

Mirosław Dymon – Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski Wydział Muzyki.

Лісова С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Джус О.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Рибалко Л.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Прокочук В.І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Добровольська Р.О. – доктор філософії PhD, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Клепар М. В. – заслужений працівник культури України, доктор педагогічних наук професор кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Лупаренко С.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 27.04.2023 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. /
М 656 Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т,
Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2023. – Вип. 9. – 172 с.

ISBN 978-617-8260-05-7

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Останчук М.М., Никон О.К.</i> Формування професійної мотивації навчання як фактор активізації творчої діяльності студентів.....	5
<i>Заходякін О., Козак І.</i> Методичні засади розвитку музичної пам'яті піаністів в процесі фортепіанної підготовки.....	11
<i>Крижановська Т.І., Маєвська О.В.</i> Методичні аспекти процесу формування початкових акомпаніаторських навичок учнів-піаністів ДМШ.....	16
<i>Онищук В.І., Сметана О.П.</i> Удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у форматі дистанційного навчання.....	25
<i>Смик Л., Цюлюпа Н.</i> До питання розвитку поліфонічних умінь в учнів дитячих музичних шкіл.....	32
<i>Стецюк М.В., Крусь О.П.</i> Методи розвитку творчих здібностей учнів-піаністів дитячої музичної школи.....	37

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Єгоров В.С.</i> Конволюційні ревербератори у сучасній звукорежисурі.....	45
<i>Іваник Н.М.</i> Таїнство шлюбу як складова культурної обрядовості української православної традиції в її музично-естетичному вимірі.....	53
<i>Ковлева М.</i> Шляхи становлення та розвитку професійної бандурної школи в Україні.....	67
<i>Якимчук С.Н., Лахтюк А.Р.</i> Вокально-хорова творчість композитора Бориса Лятошинського першої половини ХХ століття (на прикладі кантати «Заповіт»).....	73
<i>Даюк Ж., Остапик Н.</i> Дитяче фортепіанне мистецтво у творчості українських композиторів.....	80
<i>Павлице Т.І., Мазур Д.В., Заходякін О.В.</i> Історико-теоретичний аспект розвитку сопілкового інструментарію.....	85
<i>Рокищук І., Дубовик О.</i> Генеза науково-технічної революції та інформаційного суспільства.....	94
<i>Сверлюк Л., Сян Шуай.</i> Використання фольклорних традицій в українській естрадній музиці.....	104
<i>Столярчук Б.Й.</i> Історія кафедри музичного фольклору і її роль у відродженні української культури.....	110
<i>Турко Н., Грушовець А.</i> Зародження та розвиток жанру «фортепіанна мініатюра» в музичному мистецтві.....	116

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Брень О.В.</i> Розвиток співацьких навичок у дітей дошкільного віку засобами ігрових технологій.....	123
<i>Гаврилів М.С., Гумінська О.О.</i> Методи спілкування, взаємодії, співпраці на уроці музичного мистецтва.....	130

<i>Денисюк Н.М., Гумінська О.О.</i> Сучасний досвід застосування Орф-підходу на музичних заняттях в ЗДО	138
<i>Крижановська Т.І., Карпова А.О.</i> Художній розвиток підлітків в умовах діяльності мистецьких гуртків	146
<i>Кондрачук Д.Р.</i> Організація інструментального музикування в процесі музично-творчого розвитку дошкільників	155
<i>Крет М.В., Левчук Н.О.</i> Музично-етичний досвід, як чинник формування морального світу молодших школярів	162
Про авторів	168

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ-ПІАНІСТІВ ДИТЯЧОЇ МУЗИЧНОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті проведено теоретичне узагальнення проблеми розвитку творчих здібностей учнів-піаністів дитячої музичної школи.

Творчі здібності систематизуються в три групи: емоційно-мотиваційні (емоційний ентузіазм, естетична потреба, інтерес, ініціативність, прагнення до нового, оригінальність, непоступливість (впертість) у творчості), інтелектуальні (уява, вміння пов'язувати віддалені поняття, вміння аналізувати, порівнювати, концентрація мислення, легкість генерування ідей), діяльнісно-практичні (висока працездатність, здатність до інтерпретації, виконавчі здібності).

Навчання гри на фортепіано вимагає цілого комплексу різноманітних здібностей, до яких належать: музичальність, музичний слух і ритм, музична пам'ять, а також мислення художніми образами, творча уява. Творчі здібності студентів-піаністів – це комплекс властивостей особистості, які спрямовані на діяльність юних піаністів у виконавсько-інтерпретаційному та музично-творчому процесі, на творчий пошук і розкриття засобів і форм музичного твору, на створення музичних творів.

Описані методи розвитку творчих здібностей учнів-піаністів в дитячій музичній школі: відбір на слух, інтерпретація музичного твору; сюжетно-рольові, імпровізаційно-композиційні, імпровізаційно-імітаційні ігри; імпровізації ритмічні, мальовничі (тембральні, динамічні, засновані на заданому образі); імпровізація в пентатоніці на чорних клавішах і в діатонічній; імпровізація за шкалою; вокальні імпровізації з подальшою нотацією і грою на фортепіано; підбір мелодій і акомпанементу на слух; імпровізація в стилі марш, полька, вальс, лірична мелодія, імпровізовані діалоги; створення пісні на основі заданого поетичного тексту; створення мелодії на основі запропонованої фрази, мелодії за ритмічним малюнком, за гармонійною послідовністю; створення музичного твору за зразком, формою, заданими засобами виразності (мелодія, гармонія, ритм, розмір, динаміка).

Ключові слова: творчі здібності, методи навчання гри на фортепіано, дитяча музична школа.

Abstract. In the article, a theoretical generalization of the problem of the development of creative abilities of pianist students of a children's music school is carried out. Creative abilities are systematized into three groups: emotional and motivational (emotional enthusiasm, aesthetic need, interest, initiative, desire for new things, originality, intransigence (stubbornness) in creativity), intellectual (imagination, ability to connect distant concepts, ability to analyze, compare, concentration of thinking, ease of generating ideas), activity-practical (high efficiency, ability to interpret, executive abilities).

Learning to play the piano requires a whole complex of different abilities, which include: musicality, musical ear and rhythm, musical memory, as well as thinking in artistic images, creative imagination. The creative abilities of student-pianists are a complex of personality traits that are aimed at the activity of young pianists in the

performance-interpretation and musical-creative process, at creative searches and disclosure of the means and forms of a musical work, at the creation of musical works.

Methods of developing the creative abilities of pianist students in a children's music school are described: selection by ear, interpretation of a musical work; plot-role-playing, improvisation-composition, improvisation-imitation games; improvisations are rhythmic, picturesque (timbral, dynamic, based on a given image); improvisation in pentatonic on black keys and in diatonic; improvisation based on the scale; vocal improvisations followed by notation and piano playing; selection of melodies and accompaniment by ear; improvisation in the style of march, polka, waltz, lyrical melody, improvised dialogues; creating a song based on a given poetic text; creation of a melody based on a proposed phrase, a melody according to a rhythmic pattern, according to a harmonic sequence; creation of a musical work according to a pattern, form, given means of expression (melody, harmony, rhythm, size, dynamics).

Keywords: creative abilities, piano teaching methods, children's music school.

Постановка проблеми. Сучасний динамічний світ потребує від людини постійного оволодіння все новими й новими видами діяльності, а відповідно – вироблення творчих стратегій, накопичення творчого потенціалу, що можливо на основі розвинутих творчих здібностей.

Мистецька освіта спрямована на духовно-практичне осягнення мистецтва, його використання в навчально-виховному процесі та житті, розумінні впливу художніх творів на розвиток особистості та розкритті творчого потенціалу особистості. Сучасна мистецька школа – середовище творчого розвитку особистості, основа підготовки професійного митця та центр культурно-мистецького життя громади. Тому кожному учневі необхідно створити необхідні умови для поєднання об'єктивних і суб'єктивних аспектів творчого осягнення мистецтва, репродуктивних і творчих складників єдиної системи художнього мислення, емоційного забарвлення освітнього процесу та мистецького спілкування, розвитку творчих здібностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психолого-педагогічних дослідженнях різні аспекти проблеми творчих здібностей досліджувались М. В. Ільїною, Т. А. Лісовською, О. Н. Луком, В. О. Моляком та ін. Музично-педагогічні аспекти цієї проблеми знайшли своє відображення у працях О. Д. Алексєєва, Л. А. Баренбойма, Н. П. Гуральник, В. Н. Подвали та ін.

Сучасні навчальні програми для закладів мистецької освіти намагаються зорієнтувати освітній процес на розвиток творчих здібностей. У програмах «Музичний інструмент фортепіано» елементарного підрівня початкової мистецької освіти пропонується виконання творчих завдань: підбір на слух знайомих мотивів, мелодій, дитячих пісень, використання функцій T, S, D при підборі акомпанементу (Браунер, Загорська, Кіселичник, Кочевенко, Кравчук, Омельченко, 2019); виконання учнем творчих форм музикування: підбір на слух простих мелодій з гармонічним та фактурним оформленням, оволодіння практичними навичками читання

цифрового запису гармонії, навичками імпровізації (Демешко, Беляєва, Разон, Синявська, Тетерюк-Кінч, Щедрососєва, 2021).

На нашу думку, такий зміст розвитку творчих здібностей учнів ДМШ є неповним. Тому ми бачимо проблему систематизації методів та прийомів розвитку творчих здібностей учнів в класі фортепіано ДМШ.

Мета статті – дослідити методи та прийоми розвитку творчих здібностей учнів-піаністів дитячої музичної школи

Виклад основного матеріалу. Здібності, за визначенням С. У. Гончаренка, – це стійкі індивідуальні психічні властивості людини, які є необхідною внутрішньою умовою її успішної діяльності. Вони виявляються в тому, як людський індивід учиться, набуває певні знання, уміння й навички, освоює певні галузі діяльності, включається у творче життя суспільства. Кожна здібність становить складну синтетичну якість людини, в якій поєднуються окремі психічні властивості (чутливість, спостережливість, особливості пам'яті, уяви, мислення) (Гончаренко, 1997, с.135).

Проблема творчих здібностей, їх розвитку є однією з найскладніших у психології та педагогіці. Творчі здібності В. О. Моляко, О. Л. Музика розглядають як особливу особистісну надбудову над загальними здібностями, що виникають у результаті рефлексії дієво-операційних і когнітивно-операційних компонентів кількох окремих здібностей і вироблення на цій основі індивідуальних стратегій діяльності (Моляко, 2006, с.52).

В. О. Моляко вважає основними якостями творчої особистості прагнення до оригінальності, до нового, заперечення звичного; високий рівень знань, умінь аналізувати явища, порівнювати їх; стійкий інтерес до певної роботи, порівняно швидке і легке засвоєння теоретичних і практичних знань у цій галузі; систематичність і самостійність у роботі (Моляко, 2004, с.3).

О. І. Кульчицька виділяє ще такі властивості творчої особистості: виникнення спрямованого інтересу до певної галузі знань; зосередження на творчій роботі, спрямованість на обраний напрям діяльності; велика працездатність; підпорядкованість творчості духовній мотивації; стійкість, непоступливість у творчості, навіть упертість; захоплення роботою (Кульчицька, 2001, с.485-502).

Творчі якості М. В. Ільїна умовно поділяє на групи: по-перше, інтереси і схильності, тобто здібності, пов'язані з мотивацією; по-друге, емоційність, тобто здібності, пов'язані з темпераментом та група інтелектуальних здібностей (Ільїна, 2014, с. 244).

О. Н. Лук на основі вивчення біографій видатних вчених та діячів мистецтва визначив такі складові творчої особистості: здатність індивіда бачити проблему там, де її не бачать інші; здатність до згортання розумових операцій, замінюючи кілька понять в плані інформації одним і використовуючи все більш узагальнені символи; вміння застосовувати набуті навички при вирішенні однієї проблеми до вирішення іншої; здатність сприймати дійсність як єдине ціле, не розділяючи її на складові частини;

здатність легко асоціювати віддалені поняття; здатність пам'яті видавати необхідну інформацію в потрібний момент; гнучкість розумового процесу; можливість вибору однієї з альтернатив вирішення проблеми, поки вона не буде перевірена; здатність включати знову сприйняту інформацію в існуючі системи знань; здатність бачити речі такими, якими вони є, відрізняючи спостережуване від того, що викликано інтерпретацією; легкість генерування ідей; творча уява; вміння уточнювати деталі, удосконалювати початкові ідеї (Лук, 2011, с. 122).

Творчі здібності у процесі музичної діяльності Т. А. Лісовська визначає як інтегральну характеристику особистості, що відображає її власності та особливості, спрямовує на перетворювальну діяльність і забезпечує творчий рівень цієї діяльності. Структурними компонентами творчих здібностей науковець називає мотиваційний, мисленнєвий та практично-діяльнісний (Лісовська, 2013, с.95).

Для здійснення творчої музичної діяльності, на думку Т. А. Лісовської, необхідні й достатні: естетична потреба, що спрямовує на глибоке, творче оволодіння мистецтвом музики як мистецтва, пізнавальний інтерес до музики, який переростає в музично-пізнавальну потребу, що проявляється в прагненні до нової музичної інформації, бажанні експериментувати зі звуками, тобто до власних імпровізацій (Лісовська, 2013, с.95).

Щодо навчання гри на фортепіано, О. Д. Алексєєв вважав, що цей процес потребує цілого комплексу різних здібностей, до якого входять: музикальність, музичний слух і ритм, музичну пам'ять, а також мислення художніми образами, творче фантазування (Алексєєв, 1971, с. 27).

Є. М. Тимакін зауважував, що з перших уроків фортепіано великого значення набуває процес спільної творчості, в ході якого вчитель і учень разом «створюють музику», вирішуючи технічні і предметні завдання (Тимакін, 1989, с.14).

Педагогічними умовами розвитку музично-творчих здібностей Н. Б. Александріна називає: позитивну творчу мотивацію, особистісно-орієнтований підхід, суб'єкт-суб'єктний тип взаємин педагога і учня, діяльнісний підхід, принципи рефлексивного управління освітнім простором. До педагогічних чинників педагог відносить програмне забезпечення розвитку музично-творчих здібностей: спеціальні навчальні програми, індивідуальні плани, в яких програма курсу коригується з урахуванням індивідуальних психофізіологічних особливостей і рівня розвитку музичних здібностей студента, а також прийоми і методи розвитку музично-творчих здібностей (Александріна, 2014). Вона зауважує, що у процесі розвитку музично-творчих здібностей учні здійснюють різну діяльність: продуктивну (створення авторських творів, аранжувань, імпровізаційну творчість) та репродуктивно-продуктивну (концертно-виконавську діяльність, пов'язану з виступами на концертах, конкурсах, фестивалях, в тому числі з виконанням власних композицій) (Александріна, 2014).

Н. Б. Александрина розробила програму початкового курсу імпровізації і на її основі – навчально-методичний посібник «Початковий курс фортепіанної імпровізації», куди увійшли: ритмічні імпровізації; живописні (темброві, динамічні, на заданий образ) імпровізації; діатонічна і хроматична послідовності (мелодійна, акордова); імпровізація в пентатоніці на чорних клавішах і в діатоніці; вокальні імпровізації з подальшою нотацією; складання підголосків, послідовностей і канонів; підбір мелодій та акомпанементу на слух з подальшими позначеннями; вивчення типів фортепіанної фактури, гармонічних функцій, основ музичної форми; імпровізація в стилі марш, полька, вальс, лірична мелодія, композиція мелодії до гармонічної послідовності, пісні на заданий поетичний текст, твори (Александрина, 2014).

У досвіді М. Ф. Рудзик, О. В. Рикова ми бачимо різні підходи до розвитку творчих здібностей. Педагоги розвивають вміння дитини самостійно вирішувати, як виконувати музику, тобто створювати власну художню ідею, свою творчу інтерпретацію, пропонуючи їх різні засоби виконавської виразності: фразування, зміну нюансів, динаміку (Рудзик, Рикова, 2028, с. 75).

Основними методами М. Ф. Рудзик, О. В. Рикова називають підбір на слух, фортепіанну композицію, імпровізацію. Підбір на слух розпочинається зі слухання, співу та запам'ятовування елементарних мелодій. Далі педагоги демонструють перший звук на фортепіано, від якого учень самостійно намагається зіграти почуту мелодію. Спільно з викладачем учні добирають збірку популярних мелодій (Рудзик, Рикова, 2028, с. 57).

Фортепіанна композиція – створення мелодій на фортепіано розпочинається з добору віршів певного настрою, виразного читання найбільш вподобаного вірша, складання його емоційних характеристик. Потім здійснюється визначення ритмічної структури (фіксується ритмічний рисунок) відповідно до ритму слів, форми, підбір темпу, ладу, розміру, можливих засобів виразності, складання елементарної мелодії за інструментом, використання поступеневого руху (висхідного або низхідного) та стрибків. Творчий процес закінчується виступом-показом створеної мелодії, пісні під акомпанемент педагога (Рудзик, Рикова, 2028, с. 57).

Навчання імпровізації М. Ф. Рудзик, О. В. Рикова проводять в ігровій формі. Так, вправа-гра «Продовжимо тему» спонукає учнів до додавання, доскладання мелодії на основі запропонованої музичної фрази. Вправа-гра зі звукорядом полягає у виконанні звукоряду-гами у різному ладі, з регістровою «розмальовкою», ритмічною переробкою. Педагоги пропонують учням створювати мелодії за ритмічним рисунком, змінювати темп, метроритм та інші виражальні засоби в залежності від передбачуваного характеру і змісту музики (Рудзик, Рикова, 2028, с. 57).

К. В. Завалко та А. Е. Халілова вважають, що імпульсом для імпровізації можуть бути такі методи, як створення мелодії на основі тексту з виразним ритмом, складання історій голосом, рухами та грою на інструменті, експериментування звуковими фарбами, створення музики на основі

образу картин, створення музичних творів та імпровізація на основі вивчених структурних елементів (Завалко, Халілова, 2022, с.165).

Висновки. Таким чином, аналіз наукових праць дав нам змогу систематизувати творчі здібності на три групи: емоційно-мотиваційну (емоційна захопленість, естетична потреба, інтерес, ініціативність, прагнення до нового, до оригінальності, не поступливість (упертість) у творчості); інтелектуальну (уява, здатність асоціювати віддалені поняття, уміння аналізувати, порівнювати, зосередженість мислення, легкість генерування ідей); діяльнісно-практичну (велика працездатність, здатність до інтерпретації, виконавські здібності) (М. В. Ільїна, Т. А. Лісовська, О. Н. Лук, В. О. Моляко та ін.).

Творчі здібності учнів-піаністів є комплексом властивостей особистості, які спрямовані на активність юних піаністів у виконавсько-інтерпретаційному та музично-творчому процесі, на творчі пошуки та відкриття засобів та форм музичної композиції, на створення музичних творів.

Методами розвитку творчих здібностей учнів-піаністів на уроках в ДМШ є: підбір на слух, інтерпретація музичного твору; ігри сюжетно-рольові, імпровізаційно-композиторські, імпровізаційно-імітаційні; імпровізації ритмічні, живописні (темброві, динамічні, на заданий образ); імпровізація в пентатоніці на чорних клавішах і в діатоніці; імпровізація на основі звукоряду; вокальні імпровізації з подальшою нотацією та грою на фортепіано; підбір мелодій та акомпанементу на слух; імпровізація в стилі маршу, польки, вальсу, ліричної мелодії, імпровізовані діалоги; створення пісні на заданий поетичний текст; створення мелодії на основі запропонованої фрази, мелодії за ритмічним рисунком, за гармонічною послідовністю; створення музичного твору за заданими виражальними засобами (мелодією, гармонією, ритмом, розміром, динамікою) чи формою (Н. Б. Александріна, К. В. Завалко, О. В. Рикова, М. Ф. Рудзик, А. Е. Халілова та ін.).

Перспективи подальших досліджень проблеми пов'язані з розробкою методики розвитку творчих здібностей учнів-початківців та уроках фортепіано в ДМШ.

Список використаної літератури

Музичний інструмент фортепіано (2019): типова навчальна програма навчальної дисципліни елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Укл.: О. Ф. Браунер, Р. П. Загорська, О. Л. Кіселичник, Л. І. Кочевенко, О. В. Кравчук, Ю. С. Омельченко. Київ. 23 с.

Музичний інструмент фортепіано (2021): типова навчальна програма навчальної дисципліни для середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування, інструментальні класи. Укл.: Н. Б. Демешко., С. М. Беляєва, І. В. Разон, Т. В. Синявська, Ю. С. Тетерюк-Кінч, К. О. Щедролосоєва. Київ. 21 с.

Гончаренко, С. У. (1997). Український педагогічний словник. Київ: Либідь. 373 с.

Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень (2006). За ред. В. О. Моляко, О. Л. Музика. Житомир: Рута. 320 с.

Моляко, В. О. (2004). Психологічна теорія творчості. *Обдарована дитина*. №6. С.2-9.

Сисоєва, С. О. (2001). Педагогічні технології у неперервній професійній освіті. Академія педагогічних наук України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти. Київ: ВІПОЛ. 502 с.

Ильина, М. В. (2014). Воображение и творческое мышление: Психодиагностические методики. Москва: Книголюб. 56 с.

Лук, А. Н. (1976). Мышление и творчество. Москва: Политиздат. 144 с.

Лісовська, Т. А. (2013). Розвиток творчих здібностей старших дошкільників у процесі музично-імпровізаторської діяльності. *Наука і освіта*. №3. С. 93-95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2013_3_28

Алексеев, А. Д. (1974). Методика обучения игре на фортепиано: Хрестоматия. Киев: Муз. Украина. 280 с.

Тимакин, Е. М. (1989). Воспитание пианиста: метод. пособие. 2-е изд. Москва: Сов. композитор. 144 с.

Александрина, Н. Б. (2014). Психолого-педагогическая направленность развития музыкально-творческих способностей учащихся-пианистов детских школ искусств. *МНКО*. №1 (44). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologo-pedagogicheskaya-napravlennost-razvitiya-muzykalno-tvorcheskih-sposobnostey-uchaschihsya-pianistov-detskih-shkol-iskusstv>

Рудзик, М. Ф., Рыкова, А. В. (2018). Формирование навыков любительского музицирования на фортепиано: учеб.-метод. пособие. Курск. 97 с.

Завалко, К. В., Халілова, А. Е. (2022). Основи доінструментальної підготовки в музичній освіті: навч.-метод. посібник. Київ: Центр учбової літератури. 214 с.

References

Muzychnyi instrument fortepiano [Piano musical instrument] (2019): typova navchalna prohrama navchalnoi dystsypliny elementarnoho pidrivnia pochatkovoï mystetskoï osvity. Ukl.: O. F. Brauner, R. P. Zahorska, O. L. Kiselychnyk, L. I. Kochevko, O. V. Kravchuk, Yu. Ye. Omelchenko. Kyiv. 23 s. [in Ukrainian].

Muzychnyi instrument fortepiano [Piano musical instrument] (2021): typova navchalna prohrama navchalnoi dystsypliny dlia serednoho (bazovoho) pidrivnia pochatkovoï mystetskoï osvity z muzychnoho mystetstva pochatkovoho profesiinoho spriamuvannia, instrumentalni klasy. Ukl.: N. B. Demeshko., S. M. Bieliaieva, I. V. Razon, T. V. Syniavska, Yu. S. Teteriuk-Kinch, K. O. Shchedrolosieva. Kyiv. 21 s. [in Ukrainian].

Honcharenko, S. U. (1997). Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid. 373 s. [in Ukrainian].

Zdibnosti, tvorchist, obdarovanist: teoriia, metodyka, rezultaty doslidzhen [Abilities, creativity, giftedness: theory, methodology, research results] (2006). Za red. V. O. Moliako, O. L. Muzyka. Zhytomyr: Ruta, 2006. 320 s. [in Ukrainian].

Moliako, V. O. (2004). Psykholohichna teoriia tvorchosti [Psychological theory of creativity]. *Obdarovana dytina*. №6. S.2-9. [in Ukrainian].

Sysoieva, S. O. (2001). Pedahohichni tekhnolohii u neperervnii profesiinii osviti [Pedagogical technologies in continuous professional education] / Akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy; Instytut pedahohiky i psykholohii profesiinoï osvity. S. O. Sysoieva, A. M. Aleksiiuk, P. M. Volovyk, O. I. Kulchyt'ska, L. Ye. Sihaieva. Kyiv: VIPOL. 502 s. [in Ukrainian].

Ylyna, M. V. (2014). Voobrazhenye y tvorcheskoe myshlenye: Psykhodyahnostycheskye metodyky [Imagination and creative thinking: Psychodiagnostic methods]. Moskva: Knyholiub. 56 s. [in Russian].

Luk A. N. (1976). Myshlenye y tvorchestvo [Thinking and creativity]. Moskva: Polytyzdat. 144 s. [in Russian].

Lisovska, T. A. (2013). Rozvytok tvorchykh zdibnosti starshykh doshkilnykiv u protsesi muzychno-improvizatskoi diialnosti [Development of creative abilities of older preschoolers in the process of musical and improvisational activities]. *Nauka i osvita*. №3. S. 93-95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2013_3_28 [in Ukrainian].

Alekseev, A. D. (1974). Metodyka obucheniya yhre na fortepiano [Methodology of learning to play the piano]: Khrestomatyia. Kyev: Muz. Ukrayna. 280 s. [in Ukrainian].

Tymakyn, E. M. (1989). Vospytanye pyanysta [Education of a pianist]: metod. posobyе. 2-e yzd. Moskva: Sov. Kompozytor. 144 s. [in Russian].

Aleksandryna, N. B. (2014). Psykholoho-pedahohycheskaia napravlennost razvytyia muzykalno-tvorcheskyykh sposobnosti uchashchyhsia-pyanystov detskykh shkol yskusstv [Psychological-pedagogical direction of development of musical and creative abilities of student-pianists of children's art schools]. *MNKO*. №1 (44). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologo-pedagogicheskaya-napravlennost-razvitiya-muzykalno-tvorcheskikh-sposobnostey-uchaschihsya-pianistov-detskih-shkol-iskusstv>[in Russian].

Rudzyk, M. F., Rukova, A. V. (2018). Formyrovanye navykov liubytelskoho muzytsyrovaniya na fortepiano [Formation of amateur piano music skills]: ucheb.-metod. posobyе. Kursk. 97 s. [in Russian].

Zavalko, K. V. ta Khalilova, A. E. (2022). Osnovy doinstrumentalnoi pidhotovky v muzychnii osviti [Basics of pre-instrumental training in music education]: navchiu-metod. Posibnyk. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. 214 s. [in Ukrainian].

Наукове видання

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 9

Відповідальний за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 10.06.2023 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 10,0. Наклад 100 пр. Зам. 43.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».